

KÜLTÜR VE SOSYAL İŞLER MÜDÜRLÜĞÜ

İLETİŞİM BİLGİLERİ

SERVİS ADI	TEL. NO.	DÂHİLİ NO.
MÜDÜR	444 80 09	1383
EVRAK KAYIT SERVİSİ	444 80 09	1382
ÖDEME İŞLERİ-SATIN ALMA SERVİSİ	444 80 09	1380
MUHTARLIKLAR SERVİSİ	444 80 09	1384
İDARİ İŞLER SERVİSİ	444 80 09	1385

EFELER İLÇESİNİN DİĞER İLÇELERE UZAKLIĞI

Efeler-Bozdoğan	73 km
Efeler-Buharkent	83 km
Efeler-Çine	33 km
Efeler-Didim	96 km
Efeler-Germencik	21 km
Efeler-İncirliova	10 km
Efeler-Karacasu	85 km
Efeler-Karpuzlu	54 km
Efeler-Koçarlı	21 km
Efeler-Köşk	19 km
Efeler-Kuşadası	54 km
Efeler-Kuyucak	57 km
Efeler- Nazilli	45 km
Efeler-Söke	47 km
Efeler-Sultanhisar	29 km
Efeler-Yenipazar	39 km

BAĞLI MUHTARLIKLAR

SN	MAHALLE ADI	ADISOYADI	TELEFON	e-posta	ADRES	
1	ADNAN MENDERES MAH.	SEDAT UYGUN	5542905628	sedatuygun09@hotmail.com	Adnan Mend.Mh.Doğu Aydın bl.No:21	Efeler/AYDIN
2	ALANLI MAH.	MUSTAFA ÖZEN	5378520413		Alanlı Mh.	Efeler/AYDIN
3	ALATEPE MAH.	YÜKSEL KARABABA	5368698737		Alatepe Mh.	Efeler/AYDIN
4	AMBARCIK MAH.	BAHTİYAR ÇOBAN	5325493896		Ambarcık Mahallesi	Efeler/AYDIN
5	ARMUTLU MAH.	KAZIM BİLİR	5383838542		Armutlu Mh.	Efeler/AYDIN
6	AŞAĞIKAYACIK MAH.	NECATİ YILDIZ	5359720230		Aşāğıkayacık Mh.Merkez sk.No:16	Efeler/AYDIN
7	ATA MAH.	BAYRAM ALİ AKAY	5442362640		Ata Mh.Tepecik Bulv.No:64	Efeler/AYDIN
8	BADEMLİ MAH.	MUHAMMET YA VUZ	5316750100		Bademli Mh.Merkez sk.No:45	Efeler/AYDIN
9	BALIKKÖY MAH.	MUAMMER AKMAZ	5369875803		Balık Köy Konağı No:12	Efeler/AYDIN
10	BALTAKÖY	DURMUŞ ÇOBAN	5333718290		Baltaköy Mh.	Efeler/AYDIN
11	BÖCEK MAH.	MEHMET YORULMAZ	5425969809		Böcek Mh.	Efeler/AYDIN
12	CUMA MAH.	NAFİZ ÇAMOĞLU	5443286750		Cuma Mh.210 sk.No:1/A	Efeler/AYDIN
13	CUMHURİYET MAH.	AHMET ÖREN	5326343157		Cumhuriyet Mh. 1952 sk.No:2	Efeler/AYDIN
14	ÇAYYÜZÜ MAH.	TURHAN KURT	5366795463		Çayyüzü Mh.Sađırođlu Sk.	Efeler/AYDIN
15	ÇEŞTEPE MAH.	HASAN AKYOL	5357035064		Çeştepe Mh. 11 Sk. No:3	Efeler/AYDIN
16	ÇİFTLİK MAH.	İRFAN UYUR	5388286984		Çiftlik Mh.	Efeler/AYDIN
17	DAĞEYİRİ MAH.	AYHAN KORKMAZ	5334769388		Dağeyiri Mh.	Efeler/AYDIN
18	DALAMA MAH.	OKTAY GÜNGÖR	5426541987		Dalama Mh.Koop. Sokak No:10	Efeler/AYDIN
19	DALAMA YENİKÖY MAH.	ORHAN ALDEMİR	5354251502		Dalama Yeniköy Mh.Muhtarlığı	Efeler/AYDIN
20	DANIŞMENT MAH.	İSMAİL EFE	5324841208		Danişment Mh.	Efeler/AYDIN
21	DEREKÖY MAH.	ALİ İLHAN	5435706051		Dereköy Mh.	Efeler/AYDIN
22	DOĞAN MAH.	MUSTAFA ALİ HORTUM	5382560432		Doğan Mh.	Efeler/AYDIN
23	EFELE MAH.	ŞERİF ALİ AVCI	5053885004		Efeler Mh. 1407 Sk. No:7/C	Efeler/AYDIN
24	EĞRİKAVAK MAH.	MUHSİN KIYAR	5439574045		Eğrikavak Mh. No:13	Efeler/AYDIN
25	EMİRDOĞAN MAH.	ŞENOL EVREN	5444473900		Emirdoğan Mh. No:13	Efeler/AYDIN
26	FATİH MAH.	YILDIZ KARATAŞ TAŞÇIOĞLU	5053578511		Fatih Mh.Kapalı Pazar Alanı İçi Halide Edip Cd.	Efeler/AYDIN
27	GİRNE MAH.	ALİ AYA YDIN	5334549075		Girne Mh.Girne Bulv.No:17	Efeler/AYDIN
28	GÖDRENLİ MAH.	CEMALETTİN ŞAHİN	5466219907		Gödrenli Mh.	Efeler/AYDIN
29	GÖLCÜK MAH.	VEYSEL ÇETİN	5362497083		Köy Odası Topalntı salonu	Efeler/AYDIN
30	GÖLHİSAR MAH.	BÜLENT YALÇIN	5456990099		Göhlisar Mh.Göhlisar sk.	Efeler/AYDIN
31	GÖZPINAR MAH.	ÜNAL GÜNAY	5378422083		Gözpınar Mh. No:56/A	Efeler/AYDIN
32	GÜZELHİSAR MAH.	İSMAİL OKTAY UZ	5376087744		Güzelhisar Mh. 57 Sk.3/A	Efeler/AYDIN
33	HASANEFENDİ-R.PAŞA MAH.	ÜNAL AKTAŞ	5413552465		Barbaros Cd.Bedesten İşhanı Kt:1 No:152	Efeler/AYDIN
34	HOROZKÖY	ALİ ÇOBAN	5364686256		HorozKöy Mh.	Efeler/AYDIN
35	ILICABAŞI MAH.	ALİM TARIM	5335580337		Ilıcabası Mh. 314 Sk.No:1	Efeler/AYDIN
36	İŞIKLI MAH.	ERCAN ÖZÇİNELİ	5325256786		İşıklı Mh.Muhtarlığı No:242	Efeler/AYDIN
37	İLYASDERE MAH.	MEHMET AYDEMİR	5366726619		İlyasdere Mh.	Efeler/AYDIN
38	İMAMKÖY MAH.	AHMET DİREK	5356488911		İmamköy Efeler Meydanlığı	Efeler/AYDIN
39	İSTİKLAL MAH.	HÜSAMETTİN AYDEMİR	5397883281		İstiklal Mh.Mücadele Cd. No:21	Efeler/AYDIN
40	KADIKÖY MAH.	DOĞAN ALTAN	5066163699		Kadıköy Mh.Muhtarlığı No:375	Efeler/AYDIN
41	KALFAKÖY MAH.	ERGÜN TEKİN	5327490551		Kalfaköy Mh.	Efeler/AYDIN
42	KARAHAYIT MAH.	MEHMET ERDEM	5425451459		Karahayıt Mh.	Efeler/AYDIN

43	KARAKÖY MAH.	İHŞAN ŞAHİN	5355282304		Karaköy Mh.	Efeler/AYDIN
44	KARDEŞKÖY MAH.	H. HÜSEYİN ANOL	5425118992		Orta Sk.No:138	Efeler/AYDIN
45	KEMER MAH.	ŞERAFETTİN YİĞİTÖZ	5322659733		Kemer Mh. 1700 Sk. No:1	Efeler/AYDIN
46	KENGER MAH.	BAYRAM ALİ ABAKA	5434818277		Kenger Mh. No:4	Efeler/AYDIN
47	KIRIKLAR MAH.	AHMET ÖNER	5427233063		Kırıklar Mh.	Efeler/AYDIN
48	KIZILCAKÖY MAH.	TANSEL İŞİK	5333840246		Kızılcaköy Mh.	Efeler/AYDIN
49	KOCAGÜR MAH.	ORHAN AKRANCI	5348541711		Kocagür Mh.	Efeler/AYDIN
50	KONUĞLU MAH.	FETHİ ŞAHİN	5337216538		Konuklu Mh.	Efeler/AYDIN
51	KOZALAKLI MAH.	HÜSEYİN KÖSEÖĞLU	5382552811		Kozalaklı Mh.	Efeler/AYDIN
52	KULOĞULLAR MAH.	DURŞUN ERTÜRK	5355065430		Kuloğulları Mh.	Efeler/AYDIN
53	KÖPRÜLÜ-VEYSİPAŞA MAH.	MURAT AKSOY	5428915546		Batı Gazi Blv.No:98	Efeler/AYDIN
54	KURTULUŞ MAH.	HÜSEYİN AKIN	5333590345		Kurtuluş Mh. 2035 Sk. No:4	Efeler/AYDIN
55	KUYUCULAR MAH.	MUZAFFER ERGÜN	5368685968		Kuyucular Mh. No:86	Efeler/AYDIN
56	KUYULU MAH.	ALİ KILIÇASLAN	5355697486		Kuyulu Mh.Kaymakçı sk.	Efeler/AYDIN
57	MERKEZ YENİKÖY MAH.	MAŞALLAH ARSLAN	5414111309			
58	MESUDİYE MAH.	CEMAL ZİNGAL	5058798569		Mesudiye MH.Mesudiye Cd. No:40	Efeler/AYDIN
59	MESUTLU MAH.	MEHMET ÇAKIROĞLU	5434300032		Mesutlu Mh.	Efeler/AYDIN
60	MEŞRUTİYET MAH.	HÜSEYİN ÖZDAĞ	5352202616		Meşrutiyet Mh.2058 Sk. No:3	Efeler/AYDIN
61	MİMAR SİNAN MAH.	SIRAÇ BİROL	5323375281		Mimar Sinan Mh. 2328 Sk.No:1	Efeler/AYDIN
62	MUSLUCA MAH.	MEHMET KOCAÇOBAN	5352844023		Musluca Mh.	Efeler/AYDIN
63	ORTA MAH.	MUSTAFA NURİ FIRTINA	5424366894	nuri.firtina09@hotmail.com	Orta Mh.222 Sk.No:47	Efeler/AYDIN
64	ORTAKÖY MAH.	AHMET KORKMAZ	5424172033		Ortaköy Mh.	Efeler/AYDIN
65	OSMAN YOZGATLI MAH.	HALİS HEKİMOĞLU	5426844881		Osman Yozgatlı Mh. Eski Çine yolu No:4	Efeler/AYDIN
66	OVAEYMİR MAH.	TALAT YÖNTEMLİ	5353837729		Ovaeymir Mh.	Efeler/AYDIN
67	PINARDERE MAH.	İSMAİL GANİM	5436036150		Pınardere Mh. No:9	Efeler/AYDIN
68	SA VRANDERE MAH.	CAFER BOZKURT	5313726636		Savrandere Mh.	Efeler/AYDIN
69	SERÇEKÖY MAH.	ALİ CANTEZ	5424808504		Serçeköy Mh. No:105	Efeler/AYDIN
70	SIRALILAR MAH.	FAHRİ YÜKSEL	5369501490		Sıralılar Mh.No:56	Efeler/AYDIN
71	ŞAHNALI MAH.	ÜNAL YAKICI	5423628778		Şahnalı Mh. No:10	Efeler/AYDIN
72	ŞEVKETİYE MAH.	HASAN ELGÜN	5426335237		Şevketiye Mh.	Efeler/AYDIN
73	TEPECİK MAH.	MEVLÜT BAŞAK	5446716762		Tepecik Mh.Şehit Piy.Er M.Ali Tosun Bl. No:67/B	Efeler/AYDIN
74	TEPEKÖY MAH.	MEHMET YILDIRIM	5433021428		Tepeköy Mh.	Efeler/AYDIN
75	TERZİLER MAH.	RAMAZAN ŞEN	5423601637		Terziler Mh. No:115	Efeler/AYDIN
76	UMURLU MAH.	MUSTAFA ÖZER	5323937811		Umurlu Mh.	Efeler/AYDIN
77	YAĞCILAR MAH.	VELİ ATANIR	5353701804		Yağcılar Mh.	Efeler/AYDIN
78	YEDİEYLÜL MAH.	MEVLÜT ZEREN	5427965257		Mehmet Akif Cd.No:34	Efeler/AYDIN
79	YILMAZKÖY MAH.	ŞAHİN CAN	5432815335		Yılmazköy Mh. No:47	Efeler/AYDIN
80	YUKARIKAYACIK MAH.	ERSÖZ ÖZCAN	5424356837		Yukarıkayacak No:44	Efeler/AYDIN
81	ZAFER MAH.	MUSTAFA SARAÇ	5356258966		Zafer Mh.Pınarbaşı cd. No:7	Efeler/AYDIN
82	ZEBEK MAH.	MEHMET AKER	5359491682		Zeybek Mh. Zeybel l.cd.No:87	Efeler/AYDIN
83	ZEYTİNKÖY MAH.	MUAMMER YANIK	5432280930		Zeytinköy Mh.	Efeler/AYDIN

KÜLTÜR MERKEZLERİ / DÜĞÜN SALONLARI / TAZİYE EVLERİ

1	UMURLU DÜĞÜN SALONU
2	UMURLU KONFERANS SALONU
3	ÇEŞTEPE KÜLTÜR MERKEZİ
4	DALAMA DÜĞÜN SALONU
5	OVAEYMİR DÜĞÜN SALONU
6	KADIKÖY DÜĞÜN SALONU
7	KARDEŞKÖY DÜĞÜN SALONU
8	ALANLI DÜĞÜN SALONU
9	GÖDRENLİ DÜĞÜN SALONU
10	YUKARI KAYACIK DÜĞÜN SALONU
11	ORTAKÖY DÜĞÜN SALONU
12	ŞAHNALI DÜĞÜN SALONU
13	SERÇEKÖY DÜĞÜN SALONU
14	OVAEYMİR GENCO İLHAN TAZİYE EVİ
15	OVAEYMİR MELE NEDİM TAZİYE EVİ
16	OSMAN YOZGATLI TAZİYE EVİ

AYDIN İLİ EFELER İLÇESİNİN TARİHÇESİ

METİN: MÜKERREM KÜRÜM

Ege Bölgesi'nde yer alan Aydın ili, kuzeyinde İzmir ve Manisa, batısında Ege Denizi, doğusunda Denizli, güneyinde Muğla ile çevrilidir. Akdeniz ikliminin etkisinde kalan şehir, Büyük Menderes Nehri sayesinde tarım açısından zengindir; pamuk, zeytin, incir, kestane, tütün, narenciye başlıca tarım ürünlerindedir. Kentin merkezi Efeler ilçesinde geçmişin en eski izlerine Dedekuyusu (Deştepe) Höyüğünde rastlanmaktadır. Buluntular, Dedekuyusu Höyüğü'nün tarihini MÖ4500 yıllarına kadar indirmektedir. İkinci eski yerleşim, MÖVIII. yüzyıla kadar tarihinin belirlenebildiği Tralleis antik kentidir. Trakya'dan göç eden Tiral kabileleri tarafından Tralleis'in kurulduğu kaynaklarda belirtilmektedir. Tralleis, XIII. yüzyılın sonunda Türkler tarafından fethedilmiş, ancak depremlerin yarattığı ağır tahribat ve muhtemelen su yetersizliği nedeniyle iskân edilmemiş, antik kentin güney eteklerine yerleştirilmiştir. Aydın, XIV. yüzyılın ilk çeyreği içinde Aydınoğulları Beyliği'nin, XV. yüzyılda ise Osmanlıların eline geçmiştir. Fatih Dönemi'ndeki tahrir defterlerinde (1451 tarihli) Aydın'ın yedi mahalleden ibaret bir kasaba ve yaklaşık 970 nüfuslu olduğu belirtilmektedir.

1530 yılında kentin nüfusunun azaldığı ve mahalle sayısının altıya indiği anlaşılır. XVI. yüzyılın sonu ile XVII. yüzyılın başlarında Aydın'ın kentsel gelişimi artmış, mahallelerin sayısı XVII. yüzyılın ikinci yarısında yirmiye çıkmıştır. XVII. yüzyıl Osmanlı'nın en karışık olduğu dönemlerden birisidir. Celali İsyanları adıyla tarihe geçen ayaklanmaların yaşattığı sıkıntılar nedeniyle halk köylerden kentlere göç etmek zorunda kalmıştır. Aydın'ın XVII. yüzyılda yaşadığı diğer kötü olay, büyük can ve mal kaybı yaşatan 1653 yılı depremidir. Tüm bunlara rağmen kent, ticaretle kendini toparlamaya çalışarak gelişimini sürdürmüştür. 1671 yılında kente gelen Evliya Çelebi, mahalle sayısının 26 olduğuna değinir. 1678 yılında kent 22 mahalle ve iki gayrimüslim cemaatten ibarettir. XVIII. ve XIX. yüzyıllarda kentin büyüdüğü ve özellikle XIX. yüzyılın ilk çeyreğinde Aydın'ın eyalet merkezi sıfatını almasıyla gelişimin olumlu yönde devam ettiği anlaşılmaktadır. 1844 yılındaki temettuat sayımında kent merkezinde 24 mahalle bulunduğu, bunlardan 21'inin Müslüman diğerlerinin gayrimüslim olduğu vurgulanmıştır. 1845 yılında Aydın'da aşiretler iskân edilmiştir. XIX. yüzyılın ikinci yarısından sonra mahalle sayısı 27'dir. 1856 senesinde inşasına başlanan Aydın-İzmir demiryolu 1866'da işletmeye açılmış, bölgenin ticari açıdan canlanması sağlanmıştır. 1899 yılında Aydın'da şiddetli depremlerden birisi daha yaşanmış, Aydın il genelinde maddi ve manevi anlamda büyük kayıplar vermiştir. Birinci Dünya Savaşı'nın Osmanlı Devleti üzerinde yarattığı bunalımın ekonomik ve sosyal anlamda ülkenin tümüne yansıdığı aşikârdır. Sıkıntılardan payını alan illerden birisi olan Aydın, 27 Mayıs 1919 gününde Yunan işgaline uğramış; devlet eşkıyalarla uğraşırken bir de işgale karşı mücadele vermeye çalışmış, sorunun üstesinden gelebilmek için Yörük Ali Efe, Demirci Efe gibi efelerin bir kısmı ile anlaşma yoluna gitmiştir. Kent 30 Haziran'da kısa bir süre için işgalden kurtarılmış ise de 4 Temmuz'da yeniden Yunanlılar tarafından ele geçirilmiş, nihayetinde 7 Eylül 1922'de Yunanlılar Aydın'dan çıkarılmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonra Aydın'ın imarına girilmiş, kentin gelişimi sağlanmaya çalışılmıştır. Günümüzde şehir anayollar boyunca büyümesini sürdürmektedir. Aydın kenti, tarihi, turizmi ve tarımı ile Batı Anadolu'nun en önemli şehirleri arasında yerini tescillemiştir.

AYDIN İLİ EFELER İLÇESİNDE YER ALAN KÜLTÜR VARLIKLARI

METİN: MÜKERREM KÜRÜM

1.DEDEKUYUSU (DEŞTEPE HÖYÜĞÜ): İl merkezinin batısında bulunan höyükte yapılan incelemeler MÖ4500'lere kadar yerleşimin mevcudiyetini ortaya koyar. Periyodik olarak sürdürülecek araştırma ve kazılarla höyüğün yerleşim tarihi kesinlik kazanacaktır.

2. TRALLEIS: Topyatağı Mevkii'ndeki antik kentte yapılan kazılar ve araştırmalar yerleşimin tarihini MÖ VIII. yüzyıla kadar indirmiştir. Kalıntıları günümüze kadar ulaşan eserler arasında arsenal, hamam,

gymnasium, surlar, latrina, mezarlar, konutlar, dükkânlar, şapel yer alır; büyük bir kısmı Roma-Bizans dönemlerine aittir. Heykeltıraşlık okulu ve seramik atölyeleri ile de ünlüdür.

3. ALİHAN OĞLU İSMAİL TÜRBEŚİ: Veysi Paşa Mahallesi'nde, Hasır Pazarı Mevkii'nde yer alır.

Cami ve medresesi Kurtuluş Savaşı'nda yanmıştır. Kübik gövdeli türbenin üzeri bir kubbe ile örtülüdür. İnşasında taş, tuğla ve devşirme malzeme kullanılmıştır. Mezar taşlarından yapının XIV. yüzyıl son çeyreğinde, Aydınogulları Beyliği zamanında inşa edildiği anlaşılmaktadır.

4. TABAKHANE HAMAMI: Ramazanpaşa Mahallesi'ndeki eserin inşasında moloz taş, tuğla, devşirme malzeme kullanılmıştır. Girişi doğu cephesinden verilmiştir. Kubbe ile örtüldüğü anlaşılan soğukluğun kuzeyindeki girişten sıcaklığa geçilir. Ortada kubbeli, üç eyvanlı, üç köşe hücreli plana sahip sıcaklığın kubbesi yıkılmıştır. Eyvanların üzeri sivri kemerli tonozlarla, köşelerdeki halvet hücrelerinin üzeri kubbe ile

örtülüdür. Girişi batıdaki eyvanın içinden verilen güneybatısındaki hücrenin üzeri de bir kubbe ile örtülmüştür. Halvetlerin üzeri kubbelidir. Su deposu ve külhanı kuzey cephesinde bulunmaktadır. Eser XIV. yüzyıl sonu-XV. yüzyıl başlarına tarihlenmektedir.

5.TABAKHANE KÖPRÜSÜ: Zafer Mahallesi'nde Tabakhane Deresi üzerinde yer almaktadır. Kesme taştan

tek göz halinde inşa edilen eserin üzerine arada mesafe bırakmak suretiyle betonarmeden yeni geçiş kısmı yapılmıştır. Günümüzde üzerinden trafik akışı sürdürülmektedir. İnşa kitabesi olmayan eser mimari ve süsleme özellikleri bakımından XIV- XV. yüzyıllara tarihlenmektedir.

6. ÜVEYS PAŞA CAMİİ: Veysi Paşa Mahallesi'nde, Sakarya Caddesi üzerinde eğimli arazide bulunur.

Üstü tek kubbeyle örtülen kare planlı bir harim ile kuzeyindeki kubbeli üç bölümlü son cemaat yeri ve kuzeybatısındaki minareden oluşmaktadır. Medresesi ve eski resimlerde görülen orijinal şadırvanı günümüze ulaşamamıştır. Taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiştir. Cephelerde alt sıra pencereleri dikdörtgen şekilli ve sivri

kemerli alınlıklara sahiptir; tepe pencereleri dikdörtgen biçimli çökertmeler içine yerleştirilmiş olup sivri

kemerlidirler. Kitabesine göre 1568-1569 yıllarında Üveys Paşa tarafından yaptırılmıştır. Aydın'ın merkezinde günümüze ulaşan en eski Osmanlı Dönemi camiidir.

7.HASAN ÇELEBİ CAMİİ (ESKİ YENİ CAMİİ): Hasan Efendi Mahallesi Batı Gazi Bulvarı üzerindedir.

Kare planlı tek kubbeli bir harim ile kuzeyindeki üç bölümlü son cemaat yeri ve kuzeybatı köşesindeki minareden ibarettir. 1950 yılında avlusundaki şadırvanla birlikte onarım geçirmiştir. İnşasında taş, tuğla, mermer malzeme kullanılmıştır. Son cemaat yerinin dip duvarındaki pencereler dış mihrap

görünümündedir. Harim girişinde, mihrap ve minberinde süslemeler dikkat çekicidir. XVI. yüzyılın son çeyreğine tarihlenmektedir.

8.RAMAZAN PAŞA CAMİİ:

Batı Gazi Bulvarı'nda yer alır. Kare planlı, tek kubbeli bir harim ile kuzeyindeki üç bölümlü son cemaat yeri ve kuzeybatısındaki minareden oluşmaktadır. İnşasında kesme taş, mermer ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Alçı süslemeleri dikkat çekicidir. 1899 yılındaki

depremde temellerine kadar yıkılması sebebiyle yeniden yapılmıştır. Vakfiyesi 1907 tarihlidir; bu tarihten önce inşa edilmiştir.

9. GÜMRÜK ÖNÜ HAMAMI (ÇİFTE HAMAM):

Gümrük Önü Hamamı Veysi Paşa Mahallesi'nde yer alır. Aydın'ın merkezinde günümüze ulaşabilen tek çifte hamamdır; batısındaki bölüm kadınlara, doğusundaki ise erkeklere ayrılmıştır. İnşasında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Geçiş unsurları, mimari uygulamaları bakımından XV-XVI. yüzyıllara tarihlenmektedir.

10. AĞAÇARASI CAMİİ (KIRMIZI MİNARELİ CAMİİ):

Adnan Menderes Bulvarı üzerinde Güzelhisar Mahallesi'nde yer almaktadır. Minaresinin renginden dolayı halk arasında Kırmızı Minareli Camii ismiyle anılır. Üzeri tek kubbeyle örtülen kare planlı bir harim ile kuzeyindeki üç birimli son cemaat yeri ve kuzeybatısındaki minarenden ibarettir. Taş ve tuğla malzeme inşa edilen eserin kitabesi yoktur. Aydın ili, Köşk ilçesi, Yavuzköy'deki camii inşa ettiren Şemseddin Ahmed Paşa'nın oğlu Ahmed Paşa'nın 1659 tarihli vakfiyesinden caminin ve buna bağlı yapıların 1659 yılında yapımlarının sürdürüğü anlaşılmaktadır. İnşaatı 1660-61 yılları arasında tamamlanmış olmalıdır.

11. BEY CAMİİ (SÜLEYMAN BEY CAMİİ):Cumhuriyet Mahallesi'nde yer almaktadır. Kare planlı tek kubbeli bir harim, bunun kuzeyinde bulunan üç bölümlü son cemaat yeri ve kuzeybatı köşesindeki minarenden ibarettir. İnşasında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. XVII. yüzyılın son çeyreğine tarihlenmektedir.

12. HACI ÖMER DEDE MESCİDİ (TEKKESİ):

Eser önceden tekke olarak yapılmış iken sonradan mescide çevrilmiştir. Taş ve tuğla malzeme ile inşa edilen yapının kuzeyindeki son cemaat yeri ile güneyindeki kubbeli mekândan ibarettir. Sonraki dönemlerde kuzey yönünde daha geniş son cemaat yeri eklenmiştir. Namaz kılınan alandaki kemerli duvar uygulamaları mekân genişletme ve estetik amaçlı yapılmıştır. Mihrabın iki yanındaki basamak konturlu nişler güney duvarına hareket kazandırmıştır. İnşa kitabesi olmayan eserin inşasının ilk olarak XVII.-XIX. yüzyıllar arasında gerçekleştiğini ihtiyat kaydıyla kabul etmekteyiz.

13. SURLAR: Aydın'da savunma amaçlı yapılan eserlerden yalnızca Veysipaşa Mahallesi'nde, Adliye Sarayı'nın doğusu, Tabakhane Deresi'nin batısında kalan surlar günümüze ulaşabilmiştir. Kuzey-güney ve doğu-batı doğrultularında eğimli bir arazi üzerinde yer alan surların yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. İki kademe halinde inşa edilen ve yer yer payandalarla desteklenen surlar, Tabakhane Deresi boyunca kuzeye

doğru devam etmektedir. Kaynaklarda, inşa kitabesi olmayan surların 1598-1609 yılları arasında çıkan Celali İsyanlarına karşı yedi kapılı olarak yaptırıldığı belirtilmektedir.

14. RUM HAMAMI: Yapı, Zafer Mahallesi'nde Tabakhane Deresi'nin kuzeyinde, Osmangazi Ticaret Lisesi'nin doğusundadır. Taş ve tuğla inşa edilen hamamın soyunmalık mekânı ortadan kalkmış, ılık bölümlerinin güney ve batı duvarı yıkılmıştır. Sıcaklığının üzeri bir kubbe ile örtülüdür. Büyük kısmı yıkılan kubbenin yuvarlağına yuvarlak kemerli

tromplarla geçilmektedir. Halvet hücreleri kare planlı ve kubbelidir. Su deposu, kuzeyindeki odanın batı duvarına bir pencere ile bağlanmaktadır. Mimari özellikleri şimdilik yapının XVII-XVIII. yüzyıla tarihlenmesine imkân tanımaktadır.

15. NASUH PAŞA KÜLLİYESİ: Köprülü Mahallesi'nde yer alan külliye, hamam, medrese, mescid ve hanedan oluşmaktadır. İnşalarında taş, tuğla, devşirme malzemeler kullanılmıştır. Medresesi avlulu, avlusu dört yönde revaklar ve mekânlarla çevrili plan tipindedir. Kuzeydoğu köşesine mescit-dershane yerleştirilmiştir. Hamamı soyunmalık, ılık, sıcaklık ve su deposu bölümlerine sahiptir. Hanı, Osmanlı Dönemi'nin şehir içi ve avlulu hanlar grubuna girmektedir; iki katlıdır. Hanın girişinin üst kısmındaki kitabesinden külliyenin 1708 yılında Nasuh Paşa tarafından inşa ettirildiği anlaşılmaktadır.

16. KEMER NAMAZGÂHI: Aydın merkezinin batısında Kemer kavşağında yer almaktadır. Batı yönünde sebili, kuyusu ve çeşmesi bulunmaktadır. Kare planlı namazgâhın inşasında taş ve tuğla malzeme birlikte

kullanılmıştır. Üzeri dört adet payeye oturan ahşap konstrüksiyon ile örtülmüştür. Çeşmesi 1954 yılına aittir. Namazgâhın sıvasındaki 1729 yazısı dikkate alınarak XVIII. yy. ilk yarısı içine tarihlenmektedir.

17. DEDEKUYUSU NAMAZGÂHI: İsmi bitişindeki kuyudan alan eser, Deştepe veya Dedekuyu olarak bilinen mevkide yer alır. Mimari özellikleri bakımından Kemer Namazgâh'ına benzemektedir. Platform üzerine kare planlı olarak inşa edilen eserin üzeri ahşap kontrüksiyonla örtülüdür. Dört köşede yer alan payelerinin arası sonradan kapatılmıştır. Güneydoğu payesinin iç kısmına yapılan mihrabının nişi yarım daire kesitlidir; alınlığı iki sıra kılıcına yerleştirilen tuğlalarla oluşturulmuştur. İnşa kitabesi yoktur. Mimari özellikleri bakımından XVIII. yüzyıla tarihlenmektedir.

18. BEY HAMAMI (CEMAL BEY HAMAMI):

Veysipaşa Mahallesi'nde Ekrem Çiftçi Evi'nin batısında bulunan eser taş ve tuğla inşa edilmiştir; soyunmalık, ılıklik ve sıcaklık bölümlerinden ibarettir. Ilıklığın doğusundaki kare planlı sıcaklığın üzerini örten kubbenin geçişleri sivri kemerli tromplar şeklindedir. Su deposu yapının doğusunda yer alır. Kitabesinden Abdülaziz adlı bir kişinin 1763 yılında eseri tamir ettirdiği anlaşılmaktadır. Muhtemelen Cihanoğlu Camii'ni

inşa ettiren kişi olmalıdır. Süslemeleri de dikkate alındığında hamamın XVIII. yüzyılın ilk yarısı içinde yapıldığını düşünmekteyiz.

19. AFİFE HANIM ÇEŞMESİ: Eser Hasan Efendi Mahallesi'nde, Eski Yeni Camii'nin güneybatısındadır. Batısındaki sebil ve sıbyan mektebi ile aynı alanı paylaşmaktadır. Kuzey cephesi ana cephe şeklinde düzenlenmiştir. Çeşme dıştan pahlı silmesiyle dikdörtgen çerçeveli bir çökertme halinde verilmiştir; ayna taşı yuvarlak kemerli bir çökertme içine yerleştirilmiştir. Üst kısımda kitabesi mevcuttur. Doğu ve batı cepheleri sağır tutulmuş, güney duvarına pencere açılmıştır. Su deposunun üzeri tonozludur. Kuzey duvarındaki kitabesinden çeşmenin Afife Hanım tarafından 1753-1754 tarihlerinde inşa ettirildiğini öğrenmekteyiz.

20. CİHANOĞLU KÜLLİYESİ: Köprülü Mahallesi Çankaya Caddesi'nde medrese, sebil ve çeşmeden oluşan külliye içinde yer alır. Yapılar taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiştir. Avlusundaki mermer şadırvan ongen planlıdır. Eser, kare planlı ve tek kubbeli tiptedir. 1756 yılında Cihanoğulları'ndan Abdülaziz Efendi tarafından inşa ettirilmiştir. Medresesi U planlıdır. XIII. Yüzyılın ikinci yarısında camiin ardından yapılmış olmalıdır. Çeşme ve sebil, Cihanoğlu Camii'nin güney yönünde, terasa bitişik vaziyettedir. Çeşme kitabesinden

Cihanzade Abdülaziz Efendi tarafından 1782 yılında inşa ettirildiği anlaşılmaktadır. Sebilin kitabesi yoktur, vakfiyesinde Abdülaziz Efendi'nin ikinci eşi Ümmühan Hatun tarafından yaptırıldığı belirtilmektedir.

21.ATİKE HANIM ÇEŞME VE SEBİLİ: Çeşme ve sebil, Veysipaşa Mahallesi'ndedir. Moloz taş ve tuğla ile inşa edilen çeşme-sebil birbirine bitişik dikdörtgen planlıdır. Sebili kubbe, çeşmesinin su deposu beşik tonozla örtülüdür. Batı cephesi ana cephe şeklinde düzenlenmiştir. Çeşmesi'nin sivri kemerli çökertmesi içine ayna taşı yerleştirilmiştir. Sebilin penceresi mevcuttur. Sivri kemerinin üst kısmındaki kitabe levhasının yeri boştur. Kitabesinden 1774 yılında Abdullah Paşa'nın kızı Atike Hanım tarafından inşa ettirildiği öğrenilmiştir.

22. ÇAVUŞ KÖPRÜSÜ: Tabakhane Deresi üzerinde yer alır. İnşasında moloz taş, tuğla ve yer yer devşirme malzeme kullanılan köprü iki gözlüdür. Aydın Valisi Hamdi Paşa'nın üçüncü Aydın Valiliği zamanında 1878-1880 tarihleri arasında genişletilmiştir. Şair Sıtkı'nın tarih düşürdüğü kitabesi köprü'nün başında bulunur. Mimari özellikleri ile XVIII. yüzyılın ortalarında yapıldığı düşünülmektedir.

23. CİHANOĞLU(GÜMRÜK ÖNÜ) HANI: Veysi Paşa Mahallesi'nde yer alan han, taş-tuğla ile inşa edilen

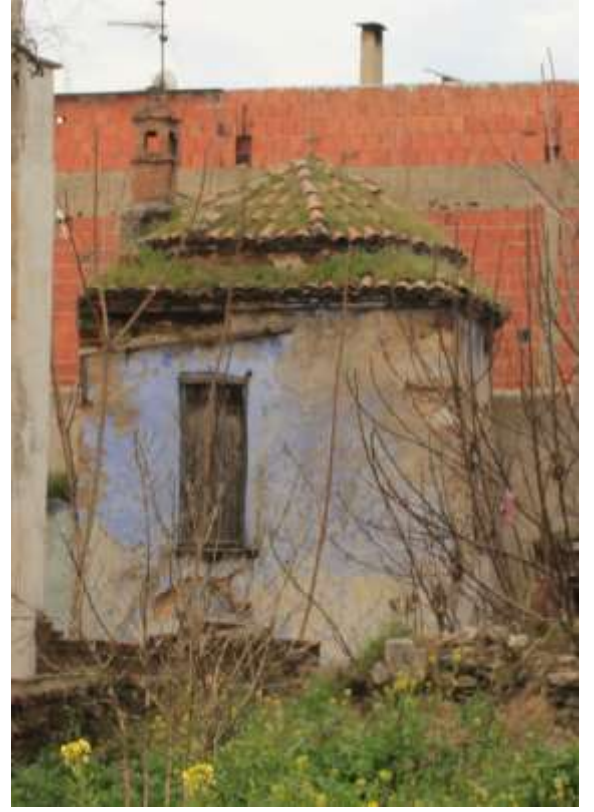
iki katlı, şehir içi hanlarından. Avlusunun doğu ve güney yönlerine revaklar ve gerisine mekânlar yerleştirilmiştir. Avlusunun ortasındaki çeşme handan daha önce yapılmıştır. Fatma Şerife Hanım'ın, 1783-1784 tarihinde bir vakfiyesinde yapıdan bahsedilmektedir. Muhtemelen han XVIII. yüzyıl ikinci yarısına aittir.

24. CİHANOĞLU HANI ÇEŞMESİ: Veysi Paşa Mahallesi'nde Cihanoğlu Hanı'nın avlusunda yer alan çeşme günümüzde harap haldedir. Kuzey-güney doğrultusunda eğimli bir alan üzerine taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiştir. Güney cephesinde sivri kemerli çökertmenin içine sonradan harap olan ayna taşı, lülesi ve sivri kemerli niş yerleştirilmiştir. Teknesi kırıktır. Doğu ve batı duvarları sağır tutulan çeşmenin kuzey duvarında bir penceresi mevcuttur; su deposunun üzeri tonozla örtülüdür. İnşa kitabesi bulunmayan eseri bulunduğu konum ve mimari özellikleri bakımından XVIII. yüzyılın ikinci yarısından önceye tarihlendirmekteyiz.

25. KÖPRÜLÜ MAHALLESİ SIBYAN MEKTEBİ:

Köprülü Mahallesi, Sakarya Caddesi üzerinde yer alan eser, günümüze harap halde ulaşmıştır. İnşasında moloz taş ve tuğla malzeme kullanılan sıbyan mektebi iki katlıdır. Üst katın üzerini örten kubbesi dıştan kiremitlerle kaplıdır ve sekiz kenarlı kasağa sahiptir. Doğu cephesindeki dikdörtgen çerçeveli, sivri kemer alınlıklı girişten zemin katına geçilir. Alt kare planlıdır ve üzeri beşik tonozla örtülüdür. Kare planlı ve kubbeli üst katın girişi de doğu cephesinden verilmiştir. İnşa kitabesi bulunmayan yapı mimari bakımdan Fatma Hanım Sıbyan Mektebi ile benzer özellikler gösterir. Mimari üslubuna dayanarak eseri XVIII. yüzyıla tarihlenmektedir.

26. RAMAZAN PAŞA MAHALLESİ SEBİLİ:

Sebil, Ramazan Paşa Mahallesi'nde, Sosyal Sigortalar Kurumunun kuzeyindeki sokak içinde yer alır. Kuzey-güney doğrultusunda eğimli alana kare planlı ve tek kubbeli olarak inşa edilmiştir. Yapım malzemeleri taş ve tuğladır. Doğu, batı ve kuzey yönlerinde apartmanlarla çevrilen sebilin cepheleri üstte iki sıra kirpi saçakla sona ermektedir. Sokağa dönük güney cephesinde basık kemerli bir pencere ile sivri kemerli girişi vardır. Giriş dışta dikdörtgen şekilli bir çerçeve ile vurgulanmıştır. Kitabesi olmayan sebil Abdullah Paşa Vakfına aittir. Mimari özellikleri ve vakıf

kayıtlarına dayanarak XVIII. yüzyıla tarihlendirmektedir.

27. CİHANZADE MEHMED BEY ÇEŞMESİ: Kemer Namazgâhının karşısında bulunan eser, taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiştir. Kitabesine göre çeşme, XVIII. yüzyılın son çeyreğinde Cihanzade Mehmed Muhammed) Bey tarafından inşa ettirilmiştir.

28. FATMA HANIM SIBYAN MEKTEBİ VE SEBİLİ: Sıbyan Mektebi, çeşme ve sebilden oluşan yapılar, Hasan Efendi Mahallesi'nde, Eski Yeni Camii'nin güneybatısında yer almaktadır. Vakıflar Aydın Bölge Müdürlüğüne restore edilmiş, konut, Polis Müzesi gibi işlevler verilerek kullanılmıştır; günümüzde kiraya verilerek şahıs tarafından değerlendirilmektedir. Minare benzeri süslemeleri ile dikkati çeken eserin kubbe ile örtülü sıbyan mektebinin kitabesi yoktur. Alt katındaki sebil 1800-1801 tarihlidir. Sebil ile sıbyan mektebi aynı zaman diliminde inşa edilmiştir. Sebil ve sıbyan mektebini yaptıran Fatma Hanım, Cihanoğlu Mustafa Bey'in eşi'dir.

29. ANONİM SEBİL: Eser, Veysipaşa Mahallesi'nde Topyatağı Mevkii'ne çıkan yolun güneyinde yer almaktadır. Çeşme ve sebilden oluşan yapı, 2003 yılında restore edilmiştir. Üzeri dıştan beşik çatı ile örtülü yapının doğu cephesi, ana cephe şeklinde düzenlenmiştir. Doğu cephesi, üstte antik dönemi hatırlatan bir üçgen alınlıkla sona ermektedir. Cephenin köşelerine ve ortasına yerleştirilen mermer pilastırlar, çeşme ve sebili belirginleştirmiştir. Sebil kısmın yıkılan doğu cephesinde bir pencere, güney duvarında ise bir kapısı

olduğu ifade edilmektedir. Yapıyı mimari özelliklerine dayanarak XIX. yüzyıla tarihlendirmekteyiz.

30. ÖZEL HAMAM: Köprülü Mahallesi'nde yer alan eser, günümüze harap halde ulaşmıştır. Kuzey-güney doğrultusunda eğimli alana taş ve tuğla ile dikdörtgen planda inşa edilmiştir. İki bölümden ibaret hamamın

batısındaki aynalı manastır tonozuyla örtülü kısım soyunmalık-ılıkılık bölümü olmalıdır. Bu mekânın doğusundaki sivri kemerli kapıdan sıcaklığa geçilir. Kare planlı sıcaklığın üzeri geçişlerini sivri kemerli trompların meydana getirdiği kubbe ile örtülüdür. Sıcaklığın kuzey duvarında su deposuna açılan bir pencere vardır. Güney duvarında ise nişe yer

verilmiştir. Mimari özellikleri bakımından eseri XIX. yüzyıla tarihlendirmekteyiz.

31. KESİKBAŞ DEDE TÜRBESİ VE MEVLEVİHANE: Halk arasında Tevhidhane, Mevlevihane adlarıyla da bilinen yapı, Köprülü Mahallesi'nde Özel Hamam'ın doğusunda yer alır. Tekkeden günümüze yalnızca birkaç duvar parçası kalabilmiştir. İnşasında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Muhtemelen tekkeye güney cephesindeki, sövelerinden bazı parçaları kalan girişten geçilmektedir. Yapının kalabilen duvarları incelendiğinde mekân planının çokgen kenarlı(yaklaşık 12 kenarlı) olduğu ve kuzey ucuna hücre şeklinde mezarın yerleştirildiği anlaşılmaktadır. Yapının hamamla birlikte XIX. yüzyılda inşa edildiği düşüncesindeyiz.

32. AYDIN MERKEZ DÜKKANÖNÜ CAMİİ:

Doğu Gazi Bulvarı üzerinde yer alan cami, günümüze onarımlar geçirerek ulaşmıştır; inşasında taş ve tuğla kullanılmıştır. Üzeri kiremitlerle kaplı kırma çatı ile örtülüdür. Avlusundaki şadırvan yenidir. Eserin kuzey cephesindeki son cemaat yeri

sonradan iki kata dönüştürülmüştür. Cephe pencereler ile hareketlendirilmiştir. Kuzeyine yerleştirilen son cemaat yeri asli şeklini kaybetmiştir.

Son cemaat yerinden basık kemerli bir kapı ile ulaşılan harim içte kare planlıdır. Tavanı ahşaptandır. İç mekân elemanları yenilenmiştir. Eseri 1880'lerden önceye tarihlendirmektedir.

33. ANADOLU TEKNİK LİSESİ: Topyatağı Mevkii'nde, Askeri Tabur'un karşısında yer almaktadır.

Dikdörtgen planlı yapı taş ve tuğla malzeme ile bodrum katı üzerine iki kat halinde inşa edilmiştir. Ortası avlulu okul binasının köşe mekânları dışa taşınılı verilmiştir. Güney ve kuzey cephelerinin ortalarına birer giriş açılmıştır. Ortadaki avlunun etrafını dolaşan koridorun gerisine sınıflar idareci odaları gibi mekânlar yerleştirilmiştir. Eser ilk olarak

1891 yılında inşa edilmiş ve Aydın İdadisi adı altında hizmet vermiştir.1934 yılında sultani(lise) olmuş, 1919'da kapanmış, 1931'de Aydın Sanatlar Mektebi,1943'te Erkek Sanat Enstitüsü adını almıştır.

34. TAHİR PAŞA KONAĞI: Tahir Paşa Konağı, Topyatağı mevkiinde, Jandarma Taburu'nun sınırları içinde yer almaktadır. Taş ve tuğla malzeme ile inşa edilen eser, dikdörtgen planlıdır; bodrum üzerine iki kat halinde yapılmıştır.1930'lu fotoğraflarda yapının üzerinin kırma çatı ile örtüldüğü anlaşılır. Eserin güney cephesinde girişin üst kısmında 323 şeklinde okunabilen tarih dikkati çeker; hicri 1323/miladi 1905-1906'ya tekabül eder. Tahir Paşa, Aydın'a eyalet müşiri ve vali olarak 1837'de gelmiş,1838 yılında ayrılmıştır. Mimari ve süsleme özellikleri eseri XIX. yüzyıl ile XX. yüzyıl başlarına tarihlendirmemize kolaylık sağlamaktadır.

35. EKREM ÇİFTÇİ EVİ: Konut, Veysipaşa Mahallesi, 1620 Sokak'ta bulunmaktadır. Bitişindeki ev ile

birlikte sokak dokusundaki önemli konut mimarisi örneklerindedir. Kuzey-güney doğrultusunda eğimli bir alan üzerine taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiştir. Bahçesindeki çeşme Barok karakterli süslemelere sahiptir. Sağlam kalabilen doğudaki konut, iç sofalı plan tipindedir. Odalar, sofanın iki yanına yerleştirilmiştir. Yapının içindeki alçı süslemeler yoğunlukla bitkisel motiflerden oluşmaktadır. İnşa kitabesi bulunmayan eseri mimari ve süsleme özelliklerine dayanarak XIX. yüzyıl sonu-XX. yüzyıl başına tarihlendirmekteyiz.

36. EYÜP ŞAHİN EVİ: Çankaya Caddesi'nde yer alan konut, Eyüp Şahin'in akrabalarının mülkiyetindedir. Konut, kuzey-güney doğrultusunda eğimli bir arazide dört kat halinde taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiştir. Üst örtüsündeki kule şeklindeki çatısı dikkat çekicidir. Kuzey

cephesindeki eyvanın dip duvarına yerleştirilen girişi çift kanatlıdır. Güney yönündeki giriş ile bahçesine ulaşılır. Eyüp Şahin Evi iç sofalı plan tipindedir. Odalar sofanın iki yanına dizilmiştir ve ailelerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenmiştir. Güney cephesinde sıva ile yazılmış 1934

tarihi dikkati çeker. Evin sahipleri yapının Macar ustalar tarafından bu tarihte tamamlandığını belirtmektedir.

37. GERMENLERİN EVİ: Eser, Gençlik Caddesi üzerinde yer almaktadır. Günümüzde zemin katı kırtasiye dükkânı, birinci katı ise kafeterya şeklinde kullanılmaktadır. Güney cephesindeki cumba, pencereler, binaya hareket katan unsurlardandır. Birinci kat iç sofalı planda düzenlenmiştir; doğu yönü balkon/teras halindedir. Birinci katın üst kısmındaki kule şeklindeki taşıntı Macar ustaların adeta imzası gibidir. Binanın mimari özelliklerine dayanarak XX. yüzyılın ilk yarısı içine tarihlendirmektediriz.

38. EMNALAR EVİ: Eser, bodrum kat üzerine iki kat halinde inşa edilmiştir. Yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Batı ve güney cephelerindeki üçgen alınlık uygulamaları Macar ustaların varlığını ortaya koyar. Günümüzde Rıfat Bey Konağı olarak restoran şeklinde işlevlendirilmiştir. Mimari özellikleri ile XX. yüzyılın ilk yarısı içinde inşa edildiği anlaşılmaktadır

39. MADRAN PALAS: Hasan Efendi Mahallesi, Kazım Karabekir Caddesi'nde yer almaktadır. İki katlı inşa edilen yapının L şeklindeki alt katında toplam yedi adet dükkân mevcuttur. Binanın güneydoğu kısmındaki

bir adet dükkân ile üst kattaki üç oda, bir banyo ve teras 1940'lı yıllarda eklenmiştir. İç sofalı plan tipinde inşa edilen üst katta 12 adet oda ile bir adet mutfak, bir adet tuvalet ve banyo bulunur. Üzeri Marsilya tipi kiremitlerle kaplı kırma çatı ile örtülüdür. Eserin inşa kitabesi yoktur. Aydın'a ait eski fotoğraflardan mimari ve süsleme özelliklerinden yola çıkarak

Madran Palas'ı 1924-1927 yılları arasındaki bir zaman dilimine yerleştirmektediriz.

40. ŞEHİTLER ANITI: Kent 27 Mayıs 1919'da Yunan işgaline uğramış olup 28-30 Haziran 1919 tarihinde Yunanlılarla yapılan savaşlarda, özellikle Bey Camii'nin minaresinden efelerin taranarak şehit edilmesinin ardından Yörük Ali Efe sayesinde Aydın kurtarılır. Şehrin ikinci kurtuluşu ise 7 Eylül 1922'de gerçekleşmiştir. 1926 yılında şehitlere ithafen yaptırılan anıtın cephelerine Arap ve Latin harfli kitabeler yazılmıştır. Kuzey cephesindeki kitabede

şunlar yazılıdır: ***“EY ZAIR, BU ABİDENİN ÖNÜNDE DUR VATAN İÇİN AŞK VE RÜYALARINA VEDA ETMİŞ KURBANLARI DÜŞÜN 7 EYLÜL 1338-1922.”***

41. ZİRAAT BANKASI: Hasan Efendi Mahallesi'nde bulunan Ziraat Bankası, kuzey-güney ve doğu-batı yönlerinde eğimli bir alan üzerine taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiştir. 1927 yılına ait fotoğraf incelendiğinde, bodrum üzerine iki kat halinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Üzeri kırma çatı ile örtülen eserin güneydoğu cephesi, iki yolun/sokağın birleştiği köşeye denk gelmesi nedeniyle pahlandırılmıştır. Bankanın ana girişi bu cephe üzerine yerleştirilmiştir. Yakın zamana dek onarımlar geçiren Ziraat Bankası'nın 1924 yılında Macar ustalar tarafından inşa edildiği belirtilmektedir.

42. MİLLİ AYDIN BANKASI: Hasan Efendi Mahallesi'nde yer alan bina, Kasım Nuri Çörüş Bey, Topçuoğlu Nazım Bey ve Ahmet Sarı Bey ile yirmi kadar üreticinin bir araya gelerek 24.09.1913 tarihinde

kurduğu milli Aydın Bankasıdır. Eserin bodrum ve birinci katları 1931 yılında asimetrik planlı olarak inşa edilmiş, ikinci katı ise ihtiyaç üzerine daha sonra eklenmiştir. Güneydoğu cephesi, iki yolun kesişmesi nedeniyle pahlanarak giriş cephesi şeklinde düzenlenmiştir. Girişin üst iki tarafına sonradan madalyonlar içinde İrfan İzzet ve 1931 yazıları işlenmiştir. Milli Aydın Bankası'nın adı, 1981 yılında

Tarişbank olarak değiştirilmiştir. 1996'da yapı önemli bir onarım geçirmiştir.

43. HÜKÜMET KONAĞI: Veysi Paşa Mahallesi, Hükümet Bulvarı'nda yer alan eser, kuzey-güney yönlerinde eğimli bir alan üzerine taş ve tuğla malzeme ile inşa edilmiştir. U şekilli plana sahip Hükümet Konağı'nın üzeri kiremitlerle kaplı kırma çatı ile örtülmüştür. Hükümet Konağı, 22 Eylül 1899 yılında yangın geçirmiştir. Şevki Bey, Abdullah Ragıp Paşa zamanında yanan hükümet binasının yerine yenisini yaptırmış; halktan yardım alarak 1902-1903 yıllarında eseri tamamlatmıştır. Yunan işgalinde zarar gören, 1927 yılında çıkan yangında kullanılamayacak hale gelen bina, eski temelleri ve bodrum katı üzerine üç kat halinde yeniden inşa edilmiş (1928-1932), 1950 yıllarında ise dördüncü katı eklenmiştir.

45. TARIŞ AVLUSU'NDAKİ BACA VE TARIŞ BİNASI: Baca yaklaşık 18m yüksekliğindedir. Yukarı doğru daralan dikdörtgen formludur. Baca tuğla malzeme ile örtülmüştür. Gövde üzerinde yan yana ikişerli

yukarı doğru devam eden yüzdelerde 12 adet dar yüzdelerde ise 14 adet kabara görünümlü metal aksamlar vardır. Bacanın üst kısmı dışa doğru kademelendirilmiştir. Alt kısmında ki platformun zemine oturan kısımlarında yuvarlak kemerler görülmektedir. Bacanın arkasında bulunan taş bina L planlı olarak inşa edilmiştir. Ortada yer alan kapı basık kemerli olup, kemer kısmı tuğla örgülüdür. Üzeri oluklu saç kalıplı çatıdır. 2007 yılında tamamlanan restorasyon sonrasında depo olarak kullanılan bina nikah salonu ve kafeterya olarak yeniden düzenlenmiştir

46. İL HALK KÜTÜPHANESİ: Yapı iki katlı kırma çatıdır. Ön cepheden dört adet kare ayağa oturan boşlukla oluşturulmuş galeri ile iki yanında birer pencere yer almaktadır. Üst katta ortada üç adet uzun pencere onların yanında ikişer adet pencere vardır. Yan cephesinde yuvarlak apsis benzeri bir mekan ile tek katlı bir bölüm bulunmaktadır.

EFELER İLÇESİ EL SANATLARI

İĞNE OYASI

Dünya literatüründe “Türk danteli” olarak bilinen iğne oyarının çok eskilere dayanan bir geçmişi bulunur. Bazı kaynaklar, iğne oyaları ile yapılan örgülerin XII. Yüzyılda Anadolu’dan Balkanlar’a oradan İtalya yolu ile Avrupa’ya yayıldığı belirtmektedir. Oya, süslenmek ve süslemek ayrıca taşıdıkları mesajlarla bir iletişim aracı olarak da kullanılan ve tekniği örgü olan bir el sanatı olarak tanımlanır. Günümüzde geleneksel kullanım alanlarının yanı sıra kadın giyim aksesuarlarında da kullanılır.

Küçük iğnelerle yapılan iğne oyarının malzemesi genellikle ipektir. Oyalarda daha çok yaprak, ağaç ve çiçek motifleri kullanılmaktadır. Geçmişte yapılan eğer takımları, kese, kın ve mühürlüklerde işleme sanatının en zarif özellikleri görülür. Kadın giysilerinde yer alan oya ve işlemler günümüzde ortadan kalmıştır. Oyalar günümüzde genellikle efe kıyafetlerinde kullanılmaktadır. Şık ve zarif olan efe kıyafetleri oldukça beğenilmektedir. Efeler ilçesinde gönüllü kuruluşlar geleneksel el sanatlarını canlandırmak amacıyla kurslar düzenlemekte, bu kurslardan yetişen bayanlar ürettiklerini satarak aile bütçesine katkıda bulunmaktadır.

NAKIŞ

Nakışlar genellikle Türk işi iğne tekniklerinden muşabak, mürver, balık sırtı, civan kaşı, düz pesent, verev pesent, hasır işi teknikleri kullanılarak yapılır. İplik olarak çamaşır ipeği, domino, muline nakış iplikleri kullanılır. Kumaş olarak Ödemiş ipeği ve yöresel dokuma kumaşlar kullanılır. Kumaşlar ipek, pamuk veya yün olabilir. Motifler kasağa geçirilmiş kumaş üzerine boncuk iğnesi, kurdele iğnesi, dikiş iğnesi ile nakşedilir. Tel sarmalarda ve tel kırmalarda motifleri oluşturmada malzeme olarak bakır tel ve el nakışı simleri kullanılır. Tel sarmada velev sarma, düz sarma, ibrikçi düğümü (muşabak), sarhoş bacağı tekniği kullanılarak motifler meydana getirilir. Halk Eğitim Merkezi nakış bölümünde makine nakışı ve el nakışı olmak üzere iki grupta dersler verilmektedir.

A. Makine Nakışı

1. Makine bilgisi
2. Zigzag dikiş makinası ile temel teknikler
3. Kum iğneleri
4. Çin iğnesi
5. Blonya iğnesi ve astragan işi
6. Türk işi
7. Aplike
8. Maraş işi
9. Beyaz iş
10. Hazır gereçlerle yapılan giyim süslemeleri

B. El Nakışı

1. Bartın işi (Tel Kırma)
2. Basit nakış iğneleri
3. Çin iğnesi (Düz ve gölgeli Çin iğnesi, fantezi Çin iğnesi)
4. Hesap işi ve Antep işi
5. Türk işi
6. Oyalar
7. Giyim süslemeleri
8. Maraş işi (Dival işi - Sırma işi)
9. Pul,boncuk, kurdela nakışı.

SEMERCİLİK

Semercilik günümüzde nadir rastlanan mesleklerden biridir. Bu işi yapan tek usta Aydın Merkez Efeler ilçesinde bulunan tarihi Zincirli hanın hemen yanında küçük bir dükkanı olan 82 yaşındaki Orhan Çerezcioğlu'dur. Orhan Çerezcioğlu bu mesleği dedesinden devraldığını ve on iki yaşından beri bu işin içinde olduğunu söylüyor. Tam yetmiş yılını bu işe vermiş. "Eskiden işler iyiydi yanımda çırak da çalıştırdım. Tam altı çırak yetiştirdim. İki tanesi ölene kadar bu işi yaptı. Diğerleri işler azalınca reşberlik falan yapmaya başladı. Şimdi bu işi yapan bir ben varım Aydın'da. Ben de elimde kalanları satınca bırakacağım. Artık yeni semerde yapmıyorum zaten" diyor.

Semercilik de kullandığı keçe, çınar ağacından şekillendirilmiş tahta parçalar, demir halkalar ve deriler İzmir-Tire'den gelmektedir. Aydın'dan sadece semere renk ve süs vermek için renkli kazak yünleri temin edilmektedir. Çınardan imal edilen tahtalarla semerin iskeletini oluşturulur. Semerin alt tarafını keçe, binek yerini ise gerçek deriyle kaplanır. Bunların arasını hayvanı da üstüne bineni de serin tutmayı sağlayan ve sulak alanlarda yetişen semer otuyla doldurulur. Kırnak olarak adlandırılan iplikle çuvaldızın gözüne geçirilerek tüm parçalar büyük bir özenle birleştirilir. Yapılan semerin göze de güzel görünmesi için renk renk kazak yünü parçalarıyla kenarları süslenir.

GELENEKSEL GİYİM

Aydın yöresi geleneksel giysilerin kullanımı hızlı kentleşme, modern yaşantı ve moda eğilimleri gibi nedenlerle gün geçtikçe azalmaktadır. Fakat çeşitli kutlamalarda, festivallerde ve özel günlerde geleneksel giysileri görmek mümkündür. Aydın'da şehirliler, Türkmenler, Aleviler, Yörükler olmak üzere farklı kültürel özelliklere sahip guruplar vardır. Bu guruplarda kadınlarda görülen ortak giysi parçaları şalvar, gömlek, üçetek, fermile ve zıbındır.

Geçmişte Kullanılmış Geleneksel Kadın Giysileri:

Geçmişte kadınlar ayağa şalvar, üzerine de içlik adı verilen gömleklere giyerdi. Gömleğin üstüne geniş kollu cepken giyilirdi. Peştemal adı verilen kırmızı çizgili ipek örtüler ise bele dolanırdı. Başa oyalı krep takılır üzerine üstlük adı verilen beyaz örtü örtülür.

Gömlek: Pamuklu ve ipekli dokumlardan dikilir. Yörük ve Türkmenlerde gömleğin boyu diz altına kadar iner. Bele kadar olan kısmı vücuda oturacak şekilde belden aşağısı ise büzgülüdür. 4-5 metre kumaştan dikilen gömleklerin yakası yuvarlak kesimli olup ön taraf göğüse kadar açıktır.

Şalvar: "Gönçek, don" gibi adlarla da anılan şalvarın uskufa ve çitareden yapılanlarına "koca don" denir. Koca donun ağı boldur ve diz altına kadar iner.

Üçetek: Yöredeki köylerde zıbın olarak da adlandırılır. Şehirde giyilenlerde daha çok simli ve ipekli kumaşlar kullanılır. Kırmızı, pembe, mor ve kahverengi kumaşlar tercih edilir.

Önlük- Göğüslük: Alevi kadınlar tarafından göğsü kapatmak için kullanılır. Yarım metre kumaştan yapılan önlük yuvarlak ve boyna paraleldir.

Kuşak: Üçeteğin beline sarılan kuşak, kenarlarına simden saçaklar ve püsküller takılarak süslenir.

Fermile/Fermene: Şehirde kadife, köylerde ise pamuklu kumaşlardan yapılır. Önü belden bir iki düğme kapatıldığı gibi genellikle açık olarak kullanılır.

Fes: Bordo veya kırmızı renkli olup başa giyilir. Alın kısmına maddi duruma göre gümüş veya altın paralar dikilir. Fesin tepe kısmında bulunan gümüş tepelikten aşağı gümüş zincirlerle veya sim tellerle işlemeli püsküller akar.

Krep: Daha çok şehir merkezinde kullanılır ve kenarları iğne oyaları ile süslenmiştir. Kullanılan her iğne oyası motifinin ayrı bir anlamı vardır. Gelin başına biber oyalı krep takmışsa bu onun acı çektiğini, kaynanasından dert yandığını gösterir. Gül oyalı, karanfilli krepler ise mutlu olduğunu gösterir.

Uludu örtü: Saf ipekten yapılan uludu örtünün kenarları sim tel ve renkli iplerle işlenir. Fesin üzerine üçgen katlanılarak örtülen krepin üzerine örtülür. Fes işlemeli ise tepesindeki püskülü öne bırakılır.

Çeki: Genellikle ince kumaşlardan sarı, kırmızı, yeşil, siyah, mor olarak hazırlanır. Kare şeklinde kesilen kumaşlar 2-3 cm en kalacak şekilde katlanıp dikilir. Dikilmiş üç renk kumaş başın arkasına doğru sarılır ve arkada bir nevi örgü sistemiyle bağlanarak uçları sarkıtılır.

Çorap: Köylerde burun kısmı renkli iplerle nakışlı beyaz yün çoraplar giyilir.

Ayakkabı: Siyah gön papuçlar, topukları nalçalı ve altları kabarık kunduralar giyilir.

Geçmişte Kullanılmış Geleneksel Erkek giysileri:

Erkekler üste yakasız mintan, alta ise şalvar giyerler. Mintanın üzerinde geniş yırtmaçlı yelek yer alır. Zaman içerisinde şalvarın yerini dize kadar dar ve düğmeli, dizden sonra genişleyen kilot pantolonlar aldı. Ayakkabı olarak körüklü çizmeler ve diğer ayakkabılar giyilir. Eskiden yaygın olarak kullanılan bu giysilere günümüzde deve güreşlerinde rastlanılmaktadır.

Efeler başa kırmızı bir fes takarlar ve fesin püskülüne koza denilirdi. Fesin altına beyaz renkte el işleme bir takke giyilirdi. Fesin üstüne, kefiye oyalı yemeni bir sarık gibi sarılırdı. Efeler, sırtlarına, en alta, yakasız ten gömleği giyerlerdi. Bunun etekleri şalvarın içine sokulurdu. Bunun üzerine zıbın denilen gömlekler giyilirdi. Zıbın, ipekten yapılırdı, Bunun üzerine, camadan denilen ve çuhadan yapılan bir giysi giyilirdi. Camadan kolsuz olurdu. Camadanın üstüne, kolları kopçalı bir camadan daha giyilirdi ve buna da cepken denilirdi. Cepkenin boyu camadandan üç santim kısa olup yakası V kesimlidir.

Belden aşağıya mavi tonlarda çuha kumaştan şalvar giyilirdi. Şalvara potur ya da dizlik de denilirdi. Potur, dizleri açık bırakacak şekilde kısa olurdu. Bacak arası çok geniştir. Bele uçkur takılır. Dizkapaklarından aşağıya, baldırı saran bir tozluk giyilirdi. Bu da şalvar ve cepken gibi süslenir, diz altından ayak bileğine kadar iner. Bazı efeler meşin tozluk takarlardı. Buna kepmen denilirdi. Baldırla kepmenin arasına kama sokulur, kama ile oynanan oyunlarda kullanılırdı.

Efe giysisinin bir başka parçası da el ve ağız silmek için kullanılan (yemeni) yağlıktır. Yağlık dört kuşe olur ve işlemelidir. Kuşağın bir kısmına sokulur ve bununla asla burun silinmezdi. Erkeğin vazgeçilmez bir aksesuarı olan silahlık deriden yapılır. Süslü ve çok cepli ödemiş işi olanlar tercih edilir. Efelerin birbirine tabanca çekmesi korkaklık ve ayıp sayılırdı. Efenin kolunda içinde koruyucu bir muska olan bir pazubent bulunurdu. Pazubent, kızan iken takılır, bir daha çıkarılmazdı. Efe ve zeybekler mavzer taşırlardı. Efenin tüfeği gümüş kakma işlemeli olurdu. Bazıları çift tabanca takarlardı.

AYDIN YÖRESİNE AİT ZEYBEK GIYSİLERİNİN ÖZELLİKLERİ

1. Giysinin ana parçaları aynı kumaştan yapılmıştır. Cepken, camadan, dizlik ve tozluktan oluşan bir bütün takımdır. Desen kullanımında bütünlük vardır.
2. İstisnalar dışında giysilerde mavi ve tonları kumaşlar tercih edilmiş, desenleme için çoğunlukla siyah bazen de gümüş ve altın renkli sırma ipler kullanılmıştır.
3. Camadanların kesimi Cezayir denen çapraz kesimdir. Önde üst üste gelen iki kanat vardır.
4. Kumaş tozluk, deri tozluk, kepmen kullanıldığı görülmektedir. Kurumun ortadan kaldırılmasından sonra hatıra fotoğrafı çekimlerinden, tören ve gösterilerde çizme kullanılmaya başlanmıştır.
5. Ana parçalar üzerindeki desenlemeler çoğalmıştır.
6. Boyun dolağı kullanımı başlamıştır.
7. Belde Yörük kolonları kullanımı çoğalmıştır.
8. Giysilerde yerel özellikler görülmeye başlamıştır.
9. Başlık kısalmış ve etrafında iğne oyaları kullanılmıştır.
10. Kısa namlulu, toplu ve kurşun atan silahlar kullanılmaya başlanmıştır.
11. Saat köstekleri dikkat çekmektedir.
12. Giysi parçaları bedeni saracak kadar dar, boyları oldukça kısadır.

METİN: AYDIN İL TARİHİ

YÖRESEL YEMEKLER

Aydın mutfağı, zeytinyağı yemekleri, incir, üzüm ve bunlardan yapılan şaraplar, narenciye ürünleri, turuncu reçeli ve çipura, kefal, mercan ve barbunya gibi zengin balık çeşitleri ile Türkiye'nin çeşidi bol ve lezzetli mutfakları arasındadır. Yörenin kendine özgü yemeklerinden bazıları; çorbalardan tarhana çorbası, kulak çorbası; yemeklerden acılı güveç, patlıcan biber kızartma, zeytinyağı kırılgı kızartma, zeytinyağı taze ve kuru bürölce, patlıcan kavurma, sarmaşık ve kedirgen kavurma, yaprak sarma, etli nohut yahnisi, nohutlu kereviz, etli enginar, arapsaçı, ciğer sote, imambayıldı, keşkek, tandır kebab, yuvarlama (sıkma), paşa böreği, cilav(ayran böreği); salatalardan patlıcan-biber tere otu (turşusu), bürölce, tere otu, turp otu salatası, semizotu salatası, çingene pilavı; tatlılardan ise irmik helvası, zerde, muhallebi, sütlaç, aşure, lokma, pelvize tatlısı, paşa böreği, yuvarlama, ısırganotu böreği sayılabilir.

PAŞA BÖREĞİ

KEŞKEK

YUVARLAMA

BOLAMA (Lok Lok Pilavı)

CİĞER DOLMASI

KAPAMA

KIRLI KIZARTMASI

ZEYTİNYAĞLI TAZE BÖRÜLCE

ZEYTİNYAĞLI KURU BÖRÜLCE

KENKER YEMEĞİ

KABAK ÇİÇEĞİ DOLMASI

YER ELMASI YEMEĞİ

SEMİZOTU YEMEĞİ

KORUK EKŞİLİ BAMYA

PAZI OTU KAVURMASI

KEDİRGEN KAVURMASI (Tilki Kuyruđu)

DALGAN KAVURMASI

EBEGÜMECİ KAVURMA

KABAK KAVURMA

TATLILAR

KABAK TATLISI

ZERDE

AŞURE

YÖRESEL HALK OYUNLARI ve GİYSİLERİ

YÖRESEL HALK OYUNLARI VE GİYSİLERİ FOTOĞRAFLARI: MURAT A.ÇİÇEK

